

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SORANER - *bladet*

Månedsskrift for Soransk Samfund

November

Årgang 76 . Nr. 9

1991

En række søjler fra Sorø Kloster står på den gamle kirkegård ved nordre korsarm.

VÆRKER
AF
PIERRE ALECHINSKY
GEORG BASELITZ
PER KIRKEBY
ANDY WARHOL

GALLERI FAURSCHOU

ST. STRANDSTRÆDE 21 · DK 1255 KØBENHAVN K.
TELEFON 45 / 33 91 41 31 · TELEFAX 45 / 33 91 11 86

ÅBNINGSTIDER: TIRSDAG-FREDAG: 11-18 · LØRDAG: 11-14

Dronning Caroline Mathilde og Sorø

At der skulle være bare en spinkel forbindelse mellem Dronning Caroline Mathilde og Sorø lyder helt uvant, og dog var Sorø Akademi det første sted, hun overnattede på sjællandsk jord.

Næppe nogen dansk dronning har som Caroline Mathilde påkaldt sig sam- og eftertidens interesse. Også i dag er hun aktuell og hovedperson dels i Flemming Flindts balletværk på Det kongelige Teater dels i en ny historisk roman.

Caroline Mathilde var engelsk af fødsel, datter af den tidligt afdøde Kronprins Frederik af Wales. Hendes bror blev Kong Georg III af England. Caroline Mathilde skal have været en livsglad, uspoleret og begavet pige, sød og åben overfor alle. I 1765 blev hun i en alder af 13 år officielt forlovet med sin fætter, den 15-årige Kronprins Christian af Danmark, som hun aldrig havde mødt. Den foreløbige vielse fandt sted den 1. oktober 1766 i London ved en stedfortræder for Christian, (som i mellemtiden var blevet konge), og næste morgen drog Caroline Mathilde med følge imod Danmark. 18. oktober kom hun via Rotterdam til Altona ved Hamborg. Altona var på den tid dansk. Her får hun ved grænsen besked på at klæde sig af til skindet. Hun skal lægge hele sin bagage, hele sin fortid bag sig. Heller ikke en hofdame må hun få med over grænsen, ikke engang sin hund.

Fra Altona gik brudedefærdens videre gennem Slesvig over Fyn til Korsør og videre til Sorø Akademi, hvor hun skulle overnatte, da det var det mest standsmæssige sted på vejen til København.

I sommeren 1752, da Kong Frederik V's dronning Juliane Marie havde foretaget sin brudedefærd, havde hun kun passeret indkørslen til Sorø og var blevet forestillet de fremmødte akademister, imens der skiftedes heste, men i 1766 skulle Sorø og dets lille lærde kreds ikke snydes. Der var nu ikke noget stort opbud

Caroline Mathilde

af akademister i Sorø i 1766. 20 år efter indvielsen af Det ridderlige Akademi i Sorø var der kun 5 – fem – akademister, og 2 år før havde man alvorligt overvejet at lukke det.

Nyvalgt overhofmester var hofmanden Wolf Veit Christoph von Reitzenstein, som skulle stå for festlighederne i forbindelse med den nye dronnings besøg.

Den 1. november kl. 17 1/2 »ankom vores allernådigste Dronning her til Sorø i allerhøjeste Velgaaende«, som den soranske meddeler til Adresseavisen beretter. Samme herre har givet en udførlig beskrivelse af begivenhederne, hvoraf det fremgår at Dronningen blev modtaget ved skelpælene mellem Antvorskov og Sorø af overhofmesteren, de fem akademister og hofmesteren i ens dragter med grønne fløjlsopslag og guldgallonerede hatte. Derudover var Akademiets staldmester, et korps af Akademiets betjente og 3 andre fra byen mødt frem, alle i grønne uniformer og hatte mage til førstnævntes.

Ved ankomsten til Akademiet blev dronningen saluteret af et korps af pauker og trompeter - og af kanoner, som i dagens anledning var fremskaffet og placeret

i haven mod søen. Desuden var en eskadron kommanderet hertil, og Akademiets professorer og Sorø Amts præsteskab var til stede. Derefter var der åbent taffel og musik. Hele haven var oplyst af glaslampes og en bemærkelsesværdig illumination af 13 alens højde og 6 alens bredde. Klosterporten var på begge sider beklædt med grønt, blomster, frugtkurve og kulørte lamper. Over porten var der på den ene side kongens og dronningens navne og på den anden kun dronningens. I portens to vinduer havde man oplyst Akademiets og Baron Holbergs våbener.

Den næste morgen, en søndag, rejste Caroline Mathilde videre til Ringsted efter, som det hed, »Canoners løsning, musique og Borgerskabets paradering«.

Caroline Mathilde glemte ingenlunde Sorø, og den 29. januar 1768 fejredes i Sorø Klosterkirke et stort bondebunkebryllup på hendes initiativ. Det var hendes tanke at fejre årsdagen for sit bryllup og indtog i København ved at skænke brudeudstyr til 25 bondepiger. Det skulle være en årligt tilbagevendende skik, som skulle ske første gang i Sorø, fordi hun havde tilbragt sin første nat på Sjælland som gæst på Akademiet i Sorø. På årsdagen kunne det imidlertid ikke blive på grund af tidsnød.

Begivenheden blev derfor udskudt til kongens fødselsdag den 29. januar 1768. Hvert brudepar skulle have 30 rdl. i medgift samt 10 rdl. i faddergave, når deres førstefødte kom til verden. Brudgommene skulle helst være »saadanne som skal have Gaard, eller i Mangel deraf er tjenlige dertil«, og de unge par iøvrigt være folk »som baade havde ført et skikkeligt Levnet, besidde gode Sæder og gifter sig vel«. Professor Pontoppidan foretog vielsen, og hvert par fik udleveret gaven på 30 rdl. Hele dette sceneri var noget ud over det sædvanlige alene af den grund, at det foregik på Det ridderlige Akademis grund, hvor folk eller ikke færdedes.

Der blev imidlertid kun viet 24 par den 29. januar, da bruden til det femogtyvende par nedkom med en søn natten

forinden! Dette par blev senere gift og fik deres medgift. I de 25 ægteskaber fødtes 24 børn, 18 piger og 6 drenge. Heraf blev 8 piger døbt Caroline Mathilde, 1 Christiane Mathilde, 3 drenge Christian og 1 Christian Frederik.

Alt i alt profiterede Sorø Amt 990 rdl. af, at Dronning Caroline Mathilde havde sovet under Akademiets tag en nat i november 1766. Et smukt resultat. At det var en formue for de heldige 25 par ses af, at en arbejdshest i 1770 kostede ca. 15 rdl.

Caroline Mathildes senere triste skæbne er velkendt. Christian VII var bindegal og utilregnelig. Desuden var han en svirebror. En af dem, der ledsagede kongen på hans natlige eskapader var hans elskerinde Anne Cathrine Benthagen, også kaldet Støvlet-Katrine, da hun løb i byen for sin mor med gamacher – kaldet støvletter – til soldaterne. Hun blev forvist til Hamborg og indsat i tugthus, men frigivet efter Caroline Mathildes ønske.

Caroline Mathilde forelskede sig i Struensee og rives med i hans fald. Hun landsforvist og levede i eksil i Celle i Hannover skilt fra sine små børn på 4 og 1 år. Her døde hun 1775, kun 24 år gammel.

Hendes søn, den senere Frederik VI, kom under stærk indflydelse fra en berømt akademist: Johan Bülow. Denne var knyttet til Frederik VI i næsten 20 år. Først som opdrager, senere som marskal hos Kronprinsen og dermed chef for kronprinseregentens hofstat og en slags kabinetssekretær. Bülow havde en gavnlig indvirkning på kronprinsen og var et virksomt medlem af sammensværgelsen imod Christian VII og kronprinsens magtovertagelse som 17-årig.

Bülow's berømte brevveksling med Charlotte Dorothea Biehl er en af hovedkilderne til vor viden om denne dramatiske og teatraliske periode i Danmarkshistorien.

Bülow's bogsamling, mange af hans efterladte papirer og meget af hans korrespondance findes nu på Sorø Akademis bibliotek.

BATØK

Nyt fra jyderne og fynboerne

Ved læsning af *Soraner-bladet* for september 91 får man det indtryk, at **Soransk-Samfund** er noget, der foregår øst for Valby Bakke, og ved særligt højtidelige lejligheder også i Sorø.

På både Fyn og i Jylland findes afdelinger, der har aktiviteter udover ad hoc niveauet. Således afholder begge afdelinger batøk hvert forår, ligesom begge afdelinger har for vane at holde en Holbergaften.

I år holdt jyderne og de fremmødte øbet batøk Kr. Himmelfartsdag, denne gang hos Borch-Jacobsen i Rødning. 10 gl. soranere, fra årgang 39 til 87 mødte op, de fleste med ledsagere og en enkelt med børn, så vi i alt var 22. Værten havde sørget for godt vejr, således at den medbragte kunne indtages i det fri. Mod slutningen af frokosten blev der afholdt generalforsamling i afdelingen, og i mangel af vedtægter foregik det som det plejer på 3 minutter. Det blev vedtaget, at næste batøk foregår hos Jørn Simonsen, der bor lige ud til Vejle Fjord, og hvor vi tidligere er blevet gæstfrit modtaget. Mere herom senere, men det bliver 28. maj 92. Midt på eftermiddagen foregik så turneringen. I det jyske har vi vore egne regler at spille efter, (ellers bliver vi aldrig færdige), og i kraft af et, måske ikke særligt retfærdigt pointsystem, vandt den rejsende pave, Flemming Borch Jensen, næsten som sædvanlig.

Caroline Mathilde (fortsat)

Kilder: Sv. Cedergreen Bech: *Struensee og hans tid*. Kbh. 1972

Brudevielse, holden i Sorø Kirke den 29. jan. 1768, Sorø 1768.

Norman Hall Hansen: *Caroline Mathilde*. Kbh. 1947.

H.G. Olrik: *Omkring Dronning Caroline Mathilde*. Kbh. 1958.

Sorø Akademis Bibliotek den 29. april 1991.

Helle Norup Nielsen (S 90)

Lad mig allerede nu advisere, at Jyderne agter at afholde Holbergaften den 30/11 i Århus. Det er ikke sikkert, at der vil blive spillet Holberg, men der vil blive arrangeret teatertur med efterfølgende spisning. Vi modtager gerne tilkendegivelser om interesse allerede nu, så vi kan få reserveret teatret. Henvendelser til Hans Andersen på tlf. 86 25 62 90 eller Peter Erbs, tlf. 75 51 86 22.

Peter Erbs

Batøksammenkomst på Langø

»Soranersamfundets Fyns afdeling havde indkaldt til batøksammenkomst den 16/6-91. Vi mødtes hos Jane og Knud Thybo på Langø, vi fra fyn og »Simon« fra det jyske.

Vi fandt som sædvanlig en plads til at bruge batøkkæppene i. Men stedet viste sig vanskeligere end ventet. Der var meget fugtigt og flere gange stod de 10 kæppe, d.v.s. alle de tilstedeværende deltageres. Selvfølgelig fik vi kæmpet os til en pave og ligeså selvfølgelig blev det også denne gang Flemming Borch. Efterhånden gør det ikke noget skår i glæden, andre slås jo så om de lavere titler. Den medbragte mad og trøstbajerne, som Albani havde bidraget til, måtte vi spise inden døre og generalforsamlingen foregik samtidig. Lars Ryhave var dirigent og havde ligeså godt styr på de dele som for flere gange siden Mitens, selv uden dirigentkniv. Under generalforsamlingen fik vi formandens beretning om årets gang og pengesagerne. Valgene var genvælg, således at Olaf Teusch endnu et år må trækkes med det tunge hverv som formand.

Erik Lind S1931

De to facader

på Hovedbygningen er ved at være færdige. Snart falder stilladserne. Det bliver spændende at se det »gråhvide slot«.

Red.

Personnavne, I. Mellem A. 1926

Bageste række fra venstre: Knud Kühle, Jensen, Kragh Ipsen Schat-Pedersen, Frederiksen, Hugo Lehrmann, Skanderup Nielsen, Christensen, Kragh og?

Forreste række fra venstre: Larsen, Beier Sørensen, Thorkild Sanders, Pedersen, ?, Boisen, Johansen, Henningsen, John Hemmingsen, Ib Fleron.

Personnavne, R 1931

Bageste række fra venstre: John Schrader, Louis Schat Skat-Petersen, Erik Jensen, Jørgen Larsen.

Mellemste række fra venstre: Gunnar Holm-Pedersen, Jørgen Sidenius, Poul Waarst, John Hemmingsen, Adam Lavaetz, Ib Fleron, Christensen.

Forreste række fra venstre: Børge Vadum, Kaj Henningsen, Boe Gjerløff, Jørgen Larsen, Carlo Davidsen, Hans Langkjær.

Frokosten den 5. september

En flot frokost med stort fremmøde (19): *Nestor Knud Hauerslev '23 Jens Bastue Jacobsen '24; Arne Stauning '29; Peter Waagstein '31; Børge Sevaldsen '32; Jørgen Tholl'33; Paul Rantzau '37; Niels Matthias Saxtorph '40; Hans Birger Mitens '41; Bjørn Brunstad '45; Svend Erik Hansen '54; Poul Andersen '60; Hans Kiesow '73; Klaus Runge '87; Jonas Gramkow Barlyng, Jørn Tofiegaard Jensen og Ann Sørensen '88; Henrik Bøgeskov og Jens Runge '91.*

Den opmærksomme (ældre) læser bedes lægge mærke til det store fremmøde af unge fra de senere år og især til de to yngste fra i år: Nybagte gammelsoranere der går i Svend Clausens ('25) fodspor – han var som bekendt aktiv i Soransk Samfund fra selv samme øjeblik han blev dimitteret! *Henrik og Jens* blev hilst med applaus og anbragt bredved Saxtorph, dær var de under rimelig autoritativ beskyttelse og vejledning. Vi havde ventet at se vor trofaste *Dan Fink* iblandt os, men han havde meldt afbud af helbredsmæssige grunde; forhåbentlig viser han sig ved næste frokost, og indtil da: God bedring!

Medlem af bestyrelsen *Klaus Runge* stod for alskens formalia herunder velkomsten til dagens foredragsholder *Saxtorph*, der, ikke uventet, talte om kalkmalerier, en interesse der – sagde han – *ikke* stammede fra hans soranske fortid (!). *Skulle* man absolut tale om nogen soransk forbindelse til denne hans liden-skab, så måtte det være *Nørhund* som inspirator i al almindelighed. Emnet for Saxtorphs tale var hans nye projekt: Et omfattende katalogiseringsarbejde på basis af hans kæmpesamling på tusindvis af farvediapositive med kalkmalerier fra danske middelalderkirker. Et gigantisk kryds-reference-kompleks indtastes på EDB til gavn for fremtidig forskning. *Saxtorph* lovede at skrive et almenfatteligt resumé af sit (meget interessante!) foredrag til Soraner-Bladet.

Foredraget affødte mange spørgsmål og svar, og ikke mindst under det velbesøgte

Nachspiel blev der snakket kalkmalerier. Vi fik en masse at vide om dateringsproblemer og de »malere« dvs. værksteder, som foreskningen er kommet på sporet af; det var ikke alene interessant men ligefrem spændende!

Med det store antal frokostdeltagere blev samtale-emnerne utallige, så referenten må indskrænke sig til nogle få strejfe:

En dagbladsartikel fra for få dage siden vidste at meddele at »40 elever på Sorø Akademi Kostafdeling har været ramt af en epidemi. Dårlig mave og opkast hærgede, og skolen måtte tilkalde natlæge, fordi skolens sygehus blev sparet væk for tre uger siden. Epidemien årsag er ikke fundet, og skolen udelukker, at kosten har været inficeret. I øjeblikket er 16 elever syge«. Meddelelsen affødte øjeblikkelig »underlige fornemmelser« hos nogle af frokostdeltagerne, om det var luftbåren virus lades usagt, men vi skiftede straks emne: Hovedbygningens façadefornyelse fangede interessen; det triste mørkegrå cementpuds er nu banket ned mod syd (søen) og mod øst (Ingemanns Hus), så elskere af fortidens gråt i gråt skal snart skynde sig! Men forhåbentlig har vor trofaste akademi-fotograf *Sven Gerner* for-eviget tingenes tilstand fra dag til dag, så fremtidens soranere kan se hvordan vort sted så ud i fortiden. *Poul Andersen* leverede dagens super-aktuelle stikpille (»Børsen« 8.7.91), der selvfølgelig havde soraneren *K.K. Steincke* som fader: »Diktaturet burde ligesom demokratiet lade folk tænke frit. Det vil i det lange løb give langt flere, der ikke tænker!« – *Bastue* fortalte om hvordan man »i gamle dage« (dvs. i 1919) blev transporteret fra Sorø torv ad Banevejen til Sorø landstation (til de unge af i dag må lige oplyses at Sorø i hine fjerne dage også havde en bystation: Sorø-Vedde-banen kørte fra landstationen over Flom-dæmningen til Sorø centrum, hvor toget gjorde holdt inden sin videre færd. man *kunne* tage med toget, når man skulle til eller fra landstationen, men det var ikke altid at »tiderne« harmonerede). På torvet holdt en helt lukket

enspænder-hestevogn, som man entrede gennem en dør i bagenden; i det indre var to langsløbende bænke ligesom i en char-à-banc med plads til $2 \times 3 = 6$ siddende passagerer. Lyset sivede ind i vognens bælgmørke indre gennem en liden glug i døren; når det blev rigtig mørkt, klarede man sig med en tælleprås anbragt på den modsatte væg mod kusken. Prisen for en enkelttur var – så vidt Bastue erindrede det – 10 øre, hvilket blev anset for dyrt! Hestevognen blev afløst af en motorbus, hvis dæk var meget særprægede: Gummiet slaskede løst på lærreds-karkasse, hvilket afstedkom utallige punkteringer. Ruten løb fra Alleen via torvet til stationen, og kunder i byen kunne afhentes på deres adresser, en service der dog blev indstillet formedelst en masse ballade! Hvor mange der kom for sent til Københavener-togene meldte Bastrues pragtfortælling intet om – de har næppe været få!...

Det ovenfor refererede er kun en svag afglans af hvad der tales om under sora-ner-frokosterne! Vil du have fingerne på Akademiets, Sorøs og den øvrige verdens puls, så: Mød op! Og... på gensyn fremdels!

Paul Rantzau

Kalkmalerier på video

Allerede da min samling af dias af kalkmalerier var kommet op på 50 – nu har jeg 4000 – blev jeg klar over, at jeg måtte lave et ordentligt kartotek.

Den første kartotekskasse indeholdt kort med sogne- og kirke- og stednavn, men så måtte jeg jo også registrere »emne«, som f.eks. »korsfæstelse« eller »helgenlegende«. Det var kasse 2! Det var heller ikke nok, for korsfæstelsen fremstilles forskelligt til forskellige tider og med forskellige »bipersoner« – og der er temmelig mange helgener! Det var kasse 3!

Men der var mere endnu! En af de vigtige ting ved de middelalderlige kalkmalerier er alle de oplysninger, der gives om »ting«, nogle ville sige materiel folkekul-

tur. I Sankt Nikolajs legende redder han bl.a. et skib i havsnød; men så er det ikke nok med et kort for »skib«, men også for »sejl«, »mast«, »anker«. Den fjerde kasse kom til at hedde »ting«.

Således havde jeg fire kartotekskasser til mine efterhånden 32 lystætte diaskasser, oparbejdet efter et klart og logisk system, hvor jeg hurtigt kan finde de pågældende dias frem – jeg kan! Det er vist desværre ikke så lysende klart og enkelt for andre!

For et lille år siden indledte Danmarks Radio Interaktive afdeling og Historisk Institut på Københavns universitet et samarbejde om at lave en videodisk, en såkaldt ROM om Danske Kalkmalerier svarende til den, Nationalmuseet og DR har udarbejdet for Frihedsmuseet. Min samling omfatter 95% af alle landets kalkmalerier, så vi startede med indlægge den på disken; DR står for alt det tekniske, og jeg er ved at indføre alle mine kartotekoplysninger i et moderne program.

Oplysningerne indeholder navn på kirke, herred, stift og amt. Nu er herredsinddelingen jo forladt for længst, med undtagelse af for provstier, men det alment benyttede topografisk opslagsværk er Traps Danmark, så selvfølgelig følger vi dette værks inddeling. På samme måde angiver vi også navnet for det middelalderlige stift ved siden af det nuværende. Derefter følger en datering, som i de fleste kun kan blive omtrentlig, men uden noget forsøg på at bestemme stilart. Hvis jeg kender navnet på værksted eller mester, angiver jeg det.

Så kommer placering i kirken, og derpå 6 felter, som svarer til »emne«, »personer« og »ting«, indskrifter der både skrives på latin og oversættes, samt »dekorationselementer« dvs. forskellig måde at tegne ranker på eller baggrundstjerne. Det sjette felt er nok det mest uundværlige – »diverse«.

I valget af stikord stræber vi efter at tilgodese både forskning og undervisning, også på almindeligt folkeskoleplan. Men vi tænker også på almindeligt folkesko-

leplan. Men vi tænker også på den »læge læser«: en person, der interesserer sig for skibe, skal ikke gå omvejen rundt om Sankt Nikolaj eller Jonas, der kastes over bord, men kan direkte taste »skib« ind som søgeord. Så vil billederne og de tilhørende kort komme frem på skærmen, et for et, med alle de skibe, der er afbildet, sammen med de andre oplysninger om den pågældende kirke.

Desuden hjælper Det kgl. Bibliotek og Kort- og Matrikelstyrelsen os med billeder og kort, således at vi kan vise, hvor i landet kirken ligger, hvor den ligger i forhold til den øvrige bebyggelse, ja der kommer endda et luftfoto og et almindeligt billede af kirken taget i øjenhøjde, inden »læseren« føres ind i kirken.

Hele arbejdet er nok færdigt i sommeren 1992, og vi ser frem til, at disken snart vil findes ikke blot på de store forskningsinstitutioner, men også ved stiftsøvrighedene, museer, biblioteker, turistforeninger og skoler.

Saxtroph

Frokosten den 3. oktober '91

Vi blev 15 til bords og 1 til Nachspiel: Nestor Knud Hauerslev '23; Jens Bastue Jacobsen '24; Dan Fink '27; Jørgen Tholl '33; Paul Rantzau '37; Hans Birger Mitens og Robert Riis '41; Finn Harlang '45; Carsten Mikkelsen og Leif Sestoft '57; Poul Andersen '60; Lars Dalgaard og Paul Jølver '78; Klaus Runge og Lasse Tryde '87.

Harlang ledede formalia og sang for. Heldigvis havde Bastue med vanlig generøsitet forsynet os med den nødvendige tekst, you know, så vore læber var som smurte med honning da vi kvad. Den vellykkede opsang smittede af på snakkelysten, der var stor. Bastur (f. 1908) fortalte at 'man' i hans ungdom ikke anså Gustav Wied (1858-1914) for 'salonfähig', »han kunne man ikke have i reolen«! Bastues far kom i øvrigt sammen med Wied i Roskilde hvor tobakshandler Thomsen også boede, han havde stået model til *Thummelum-*

sen, et navn som tobakshandleren var meget ked af! Forfatteren af de usandsynligt grinagtige historier i 'sjællandsk mundart' Carl Maglekilde Petersen (1843-1908) hørte også til bekendtskabskredsen – det har ikke været kedeligt!

Vi var alle meget glade ved at se Dan Fink fuldt restitueret iblandt os, han kan ikke undværes som frokostgæst, thi få har så meget på hjerte som han! Harlang overbragte en hilsen fra vor kære formand, Ib Juul, som har været under kniven og nu er kommet sig så meget at han vender tilbage til novemberfrokosten – han skal være velkommen!

Hauerslev, Tholl og Mitens plus referenten nød Nachspielet og Erik hin Rødes gode øl i fulde drag og, ikke mindst, de mange herlige historier 'derne fra'. Stemningen steg et par grader da 'Super-Ann' (Ann Sørensen '88) pludseligt stod iblandt os, hvorved det samlede antal fremmødte kom op på 16, hvilket fremgår af protokollen. Tholl frabad sig referat som historiefortæller, hvilket er en skam, da han er udtømmelig! En eller anden fortalte følgende: En elev havde for vane, hver gang *Loppen* (alias lektor Christian Hjorth (1894-1952, lærer i Sorø fra 1919)) demonstrerede en ny zoologisk effekt fra den naturhistoriske samling, at stille samme tre spørgsmål: »Hvor stor blir den? – Er den farlig for mennesker? – Hvor meget koster den?« – Lektoren svarede altid høfligt og efter evne, han blev aldrig gal i hovedet!

Frokost-referenten modtager i øvrigt gerne 'gode historier fra Sorø' også fra Tholl! Fuld anonymitet (med behørig kildeangivelse) tilsikres så vidt muligt!

Rantzau

Runde fødselsdage i november 1991

2. Advokat Knuth Frederiksen (f.41, S 60) Slotsvænget 8, 3400 Hillerød
2. Fhv. rektor Johs. Jørgensen (f. 01, lærer) Ryetsvej 25, Kilden pr. 9900 Fr. havn

5. Prod. chef Ulf Lawaetz (f. 16, S 35) Vor dem Sandbeck 1, D-2830 Osterholz-Scharmbeck, Tyskland
11. Lærer Annemarie Michelsen (f. 41, S 60) Brandsbyvej 18, 2740 Skovlunde
12. Tandlæge Vitus Ingerslev (f. 31, S 51) Brandsbjerg 6, 4400 Kalundborg
12. Fuldm. Erik J. Larsen (f. 16, R 34) c/o Britt Ringheden, Ringhedenvägen, S-24033 Löberöd, Sverige
15. Indendørsark. Mogens V. B. Harder (f. 21, R 38) Gustavsvej 39, 5935 Bagenkop
15. Ing. Bent Peter Meyhoff (f. 41, R 59) ska. Kathrinebakken 6, 4270 Høng
17. Bibl. Erik Hoppe (f. 31, S 50) Hvidager Lundtoftvej 2, Hokkerup Hede pr. 6340 Kruså
17. Dir. Erik Trautmann (f. 31, S 50) Birchwood House, Jckingham Rd. Cobham, Surrey KT 11 2 NG, Engl.
18. Læge Rodmundur Nielsen (f. 31, S 50) ska. Herlufsvænge 18, 1., 4700 Næstved
19. Steen Handlos Andersen (f. 41, R 58) 102 Kings Rd., 2076 Wahroong, NSW, Australien
19. Fuldm. Klaus Otto Kapel (f. 31, S 49) Blv. Ruski 10, Roy. Dan. Emb., Box 1393, Sofia 1000, Bulgarien
20. Civ.ing. Ole Friis-Hasché (f. 41, S 60) Tesdorpsvej 57, 2000 Fr.berg
20. Ing. Tage K. Schrader (f. 11, R 28) Indaleico gomes 278, 4400 Salta, Argentina
22. Pol.ass. Erling Müller (f. 11, S 31) Markedsgade 1, 9560 Hadsund
24. Salgschef Jens Rerup Olsen (f. 31, '46) ska. Hvidkildevej 40, 2400 Kbh. NV
26. Korr. Signe Skokholm Bundgaard (f. 41, S 60) Næsborgvej 50, 2. th., 2650 Hvidovre
27. Pol.ass. Jens C. Christensen (f. 21, R 39) ska. Carl Bernhards vej 13 B, 1817 Fr. berg C
28. Cand. Polit. Otto Sørensen (f. 31, S 51) J.L. Heibergs Vej 1, 6400 Sønderborg
29. Skibsreder Preben Harhoff (f. 11, '29) Esperance Allé 10 C, 2920 Ch.lund
29. Oberstløjtn. Poul Kisbye (f. 1896, R 12) Olufsbakken 10, 8800 Viborg
30. Sygeplejerske Elinor Jensen (f. 41, S 60) Alstedvej 3, 4173 Fjenneslev

Post scriptum om soranerfrokosterne aug. og spt. 1991.

I mange år har jeg med glæde læst referaterne af Rantzau, og nu har jeg mødt ham og nærer beundring for hans levende engagement i, hvad der tales om samt hans venlige sind. Det var det pæne – men han har stavet mit navn forkert: Brunstad skal det være; det var nu nemmere at hedde Nielsen engang. Ikke nok med det, han refererer, at jeg lovede at komme igen inden år 2037, men jeg sagde 2013, og det er da også mere realistisk; jeg indfrieede mit løfte i september. Der skal være orden i sagerne.

Det var mærkeligt at komme til den frokost første gang, men det gjorde det hele nemmere med den varme og venlighed, man blev mødt med. For mig var det chokerende at se alle slipsene, men det skyldes jo, at jeg har gået på studenterkursus fra 1987-89 og lært af friheden. Det var også chokerende for mig at begynde på det kursus, fordi man stort set måtte gøre, hvad man ville – også lave oprør. Jeg fik udviklet en kritisk sans og har naturligvis sammenlignet de 2 undervisningssystemer, og de er begge forkerte, men det nyeste er naturligvis i tidens ånd; om tidens ånd så er den rigtige, det vil man kunne diskutere i det uendelige. Det, jeg kunne tænke mig, var en gylden middevej, men den er svær at finde i alle livets forhold.

De meget unge medlemmer har jeg skullet lidt til og tænkt på, om de ikke kører træt i den megen snak om gamle lærere, som de intet kender til, og dermed bliver væk for en periode af 10 år måske. Der bør gøres noget for dem, så de frit kan for-

tælle om deres lærere og skolegangen ivotrigt.

De unge bør også kunne sidde frit sammen og sige: »Kan du huske?«, for denne trang kommer jo allerede 1 år efter skolegangen. Måske har de også et andet behov for bespisning, hvem ved, der er jo ingen, der spørger dem! Desværre er jeg ikke praktiker, så jeg kan ikke komme med ideer, og måske har jeg uret i mine betragtninger (selvfølgelig har jeg ret).

De fleste af os 'oldtimers' har vel oplevet visse lidelser på Sorø, men menneske-

sindet er jo så viseligt indrettet, at man glemmer det grimme, og dermed bliver den rene vare tilbage, og den er god. Hvad opholdet har betydet for mig, ved jeg egentlig ikke, og jeg kan ikke sætte etiketter på; for mig er det noget udefinerbart, men jeg tror, at det har noget med historie at gøre, levende historie og naturen, og det er godt, det er endda meget godt.

Og således vil jeg slutte af med at sige, at jeg identificerer mig selv som værende Soraner!

Bjørn Brunstad (45)

Rejse til Egypten

af Kurt Bresson (S 45)

For 6 milliarder år siden startede angiveligt experimentet med vort univers, med sol måne stjerner og denne vor evigt roterende klode på vej - ja hvorhen? Og om 6 milliarder år er det forbi igen, for så kan solen ikke mere. Siger de kloge.

For ca. 5 millioner år siden, efter forudgående milliardårgenprægning, rejste et væsen sig på bagbenene og lod sig udvikle til en bevidsthed om sig selv og omgivelserne. Siden er det gået støt med udviklingen, langsomt som før.

De mennesker, som fandt på at bygge pyramider, har haft samme præg som vi. 5000 år er kort tid i den store sammenhæng. Undervejs har drivkraften for livet været en besværgelse af de kræfter, vi ikke ved, hvor stammer fra! De er der bare. Kristne, jøder og muslimer siger, at der sidder en skaber og styrer livet. Dette finder de er forklaring nok. Tvivleren på dette postulat om et axiom har det noget vanskeligere. Han skal begrunde tilværelse og adfærd på andre imponderabilier (d.v.s. uhåndgribelige ting) og må filosofere sig frem til en alternativ etik, for at ikke alt skal ende i kaos, forurening og tilgrundsdegåen i enkeltindviders egotrip (penge/-narko o.s.v.)

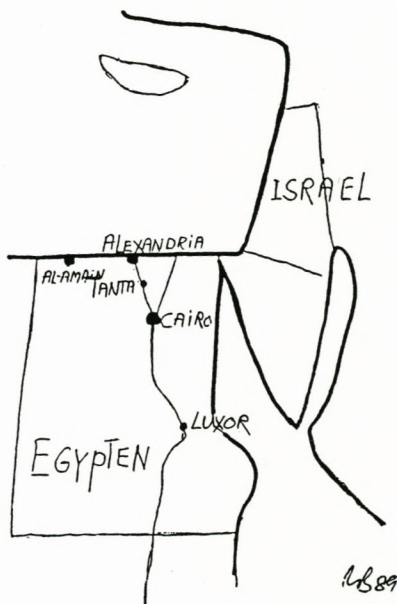
De 70 år, som gennemsnitlig er os til-delt, må da helst anvendes til gensidig glæde - men daglig anvislæsning melder om, hvor ringe evnen er til at gøre det gode. Der må være en fejl i genkoden.

Med denne åndsbagage kort sammenfattet begav vi os på en privatrejse til Egypten for at besøge venner.

Vi blev hjerteligt og varmt modtaget, gæstfrit huset hos familien i Tanta, en by mellem Cairo og Alexandria.

På denne måde oplevede vi Egypten indefra på godt og ondt. Det gode først. Hjertevarmen og omsorgen for os var stor, vi blev installeret som medlemmer af familien, gæstevenskabet er helligt.

Huset lå indeklemmt midt i byen i en trang gyde, et gammelt patricierhus, bygget omkring år 1900, pompøst stort med 4 meter til lofterne, 5 etager højt. Det var

kun beboet i øverste og nederste etage. hernede som daglig vagt sad en onkel i mørke og så TV, mens han hostede sig gennem 60 cigaretter daglig. Man kom ind i en trappegang med jerngelænder af snoet jern og høje, næsten katedralagtige vinduer med udskårne rammer, men der var ingen glas i længere.

lejligheden var bygget op omkring en hall uden vinduer møbleret med guldrandede stole med plydsbetræk og en ubekvem sofa. Med indgang til denne hall lå i periferien flere soverum og en lille gang ud til køkken og toilet med indlagt vand, der for det meste fungerede. Hele opbygningen tilgodeser et fælles liv for flere generationer, deres sociale sikring. Møbleringen af soveværelset var med store spejle og udstyr som på vore bedsteførdres tid. Alt havde været rigt for 60 år siden, men var herefter kun nedslidt, næsten ruinagtigt. Uden for soverummet her på 5 etage var der en altan med en sørgelig udsigt over Tantas tage. Alt virkede som udbombet.

I gaderne var der en infernalsk støj fra trafikken, bilen dominerer alt, og der var

et mylder af mennesker, fattigt klædte for det meste. Alt var snavset, gaderne hullede, døde, fladkørte rotter, børn i miserabel tilstand, voksne, luvslidte og ældede før tiden. Men der var også moderigtige butikker med udsalg og stor søgning, ikke mindst af unge selvbevidste..

På banegården, hvor maling og puds skallede af, var der tæt trængsel, råben og skrigen. Togene bestod af lange, udhulede blikkasser på hjul. På 1. kl. kostede billetten for 1 time/100 km til Cairo 12 kr. Her kunne man få fornemmelsen af komfort, kunne strække benene og læne hovedet til et fedtet stykke stof.

Butikkerne bugnede af frisk fugt og grønt til en billig penge. Egypten er selvforsynende sådan. Gennem vinduet i toget så vi ud på de dyrkede flade marker, Nildeltaets gødede jord-før med slam fra floden, nu kunstigt efter Asuwandæmningsens stop for Niloversvømmelserne. Godt eller dårligt, som man nu ser på det.

Transportmidlet på landet er endnu det tålmodige æsel, som belæsses segnefærdigt, ubarmhertigt piskes fremad. Husene i markerne er lerklinede skure, befolket til

overmål. I alt bor der på de opdyrkede områder og i byerne 65 millioner mennesker på omkring 40-45000 km² svarende til Danmarks areal. Vi er herhjemme som bekendt 5 millioner. Så hvorfor kommunalbestyrelserne besværer sig over at skulle tage 150 flygtninge pr. 10.000 er ikke til at forstå.

Sightseeing

På sightseeing opsøgte vi de traditionelle steder først.

Cairo er et stressende sted, måske Helvede på jorden (der findes flere). Fattigdom og elendighed er pitoresk, set fra en turistbus, men en lise var et stille besøg i den store Moske, hvor muslimerne færdes hjemmefant, enten fordybet i bøn eller i avislæsning eller bare sov på gulvet. I den nærliggende bazar kan man købe alt skrammel. Den ægte egyptiske bomuld går du ikke fejl af til overkommelig pris for en gedigen vare, rigt varieret en fristelse for den ledsagende kender.

Sfinx og Pyramider, jo, det er imponerende at stå ved foden af Keopspyramiden. Den er bare stor. Bygget på 20 år, hvordan de nu har gjort det. Og Ramses

II's dødebåd er samlet i en hal, som vikin-geskibene i Roskilde. Det har været en højtidelig færgesart med sejle årtag over Nilen fra livet til det evige liv.

Varmen, 42°C og 100% fugtighed tog næsten livet af os (nu vi var i nærheden af transporten) tillige med den traditionelle tarmvirus-kaldet Faraos hævn – men for hvad?

Længere ude i deltaet ved ørkenens rand fandt vi i området Harania den væveindustri, som godhjertede mennesker har sat igang for forvildede børn, der ud af hovedet væver naive billeder, smukke, farverige og fortællende. Men som overalt, hvor turismens cancer æder det oprindelige, var også her denne industri, som ordet netop siger, sat i kommercielt regi.

En stor, fed egypter gav hånd på, at dete tæppe fik man for en »special prize for You, Sir«. Mangedoblet indtægt for ham, en daglig slant til børnene. De virkede dog glade og tilfredse og så velnærede ud.

Hvorfor beskæftiger egyptologer sig med pyramider og de kamre, som findes indeni? Nysgerrigheden er en stor drivkraft, men vi orkede ikke at tænke på

strabadserne for at stå i et tomt rum midt i og afstod fra denne sikkert historiske oplevelse med spørgsmålet ubesvaret, hvordan bar de sig ad, når de gamle egyptere søgte efter forklaringen på deres oplevelse af livet. Som vel egentlig kun er begyndelsen til døden, det evige liv.

Man er jo længere død end levende. Det må man erkende, når man ser ned på Ramses II indsunkne mumieansigt. Det har kunnet tale, synke mad og være forkølet, har råbt ordrer og måske i søde øjeblikke hvisket noget i øret på dronningen. Så nært og så dødt nu.

I *Luxor* fik Faraonerne også afløb for deres megalomani, de blev guder, og gudeboliger skal være kolossale – så der går vi nu i tempelruiner med molesterede gudebilleder, ødelagt i ansigter, hænder og fødder af muslimer og kristne, for at de skulle tabe deres magi. Sådan gik også de almindelige mennesker dengang og var små overfor det mægtige, Guds kraft og vilje med menneskelivet, en streng underkastelse under disse kræfter, som behændigt styredes af en håndfuld præster.

Vi ved, at magtkampen mellem dette kleresi og kongefamilierne var evigt varende, dvs. de få tusind år, det drejer sig om, og at en enkelt konge fik vision om kun én gud, Solen, der her, som senere i Norden, opfattedes som et stort øje, der ser på dig. Om det var Jøderne med Moses eller *Aknaton*, der først kom til denne erkendelse, ved vi ikke, et underordnet spørgsmål. Det er godt at stå sig vel med denne altomfattende kraft, som hver dag forsvandt bag bjergene ved Nilens vestbred. For kom den igen af sig selv? Her på dødens bred måtte man så lave indgange til det evige liv og gravede huler til sarkofager, hvor de balsamerede anbragtes på sindrig måde. Det er vigtigt med ritualer, ellers kan der ske noget uforudset. Glyptoteket i København har på anskuelig vis anbragt disse »kinesiske æsker«. I kamrene anbragtes alt, hvad der tilhørte den døde Faraos, han lå nærmest i et pulterkammer, bemalt på væggene med friske farver, som ikke har taget skade, med for-

tællinger om meriter i livet. Særligt nævnte *Ramses II* var god til PR for sig selv. En stor løgnhals for at sige det ubesmykket.

Hieroglyffer har været vanskelige at tyde og, tror man, umiddelbart vanskelige at skrive, men en veltalende guide havde lært sig kunsten. Han satte sig ned og skrev i sandet på hieroglyfisk, ubesværet og hurtigt.

Guld er magt, og det gik gravrøvere efter allerede på faraonernes tid.

Det fortælles, at der var en bestemt beundinstamme, som uddannede eksperter på dette område. De respekterede altså ikke de døde. Spørgsmålet kan i hele denne sammenhæng melde sig, om menigmand ikke har anset Faraokulten og alt det postyr omkring de døde for forskruede påfund.

Vi ved det ikke, som en historiker ville sige.

Ja, hvad ved vi? Vi ved, at en sejltur på Nilen med en af de indfødte (direkte efterkommere efter datidens menigmand), på en fladbundet pram med spidssejl ud til bananøen, når solen går ned, og man af skipper bliver budt på the i fedtede glas, er fred for sjælen. Den sjæl, man bærer i sig, indtil den løsnes fra vort jordiske hylster og bliver til en fugl?

Helst en træskonæb, som står stille på ét ben i sivene ved Nilens bred. Kommer der en rival ind på området, bukker de høfligt for hinanden, og den fjerner sig stille igen. Det er livsform, som vi kan lære af. Ligesom vi kan lære livsstil af elefanter, hvaler og andre umælende skabninger. Dog ikke krokodillen, den er lumsk, og slangen, den er fej. Men snu, ifølge beretningen. En bastkurv drev forbi – denne gang tom.

Tre ting skal jeg nævne til sidst: Vest for Alexandria, hvor høje mastodonthoteller tømmer tusindvis af badegæster ud i vandet langs hele Cornichen, udbygges hele middelhavskysten med store folkeferiecentre. Her er enesartede lejligheder til hyre for en billig penge. Trods kun få års drift er alt på vej til at blive nedslidt, og

snavs hober sig op, her også. Livsformen tages med hjemmefra. Centrets butikker er konventionelle med alskens isenkram og amerikanske kulturprodukter, overflødig stads, hvad behøver turister?

Men stranden er lys og bred og milelang. Middelhavet lyser turkis og ceruleanblåt, rent og klart og indbyder til blot at lægge sig i blød og lade solen skinne. Her kan man abstrahere fra det tunge i hverdagen, mens børn larmer rundt om. Hvilken velsignelse. De egyptiske kvinder kæmper i vandet fuldt påklædte. Allah kan ikke tåle at se på kvinder, stakkel!

Et besøg i Elalamain. Her ryddede Montgomery Rommel af vejen, og her ligger de tusinder døde under ens gravstene i række og geled. De er gået til den evige hvile i et slagteri af format, forhåbentlig ikke forgæves. I et lille lurvet museum ses på billeder fra dengang, hvordan det hele gik til. Vi, som er gamle nok, husker navne og de knapenåle, som vi flyttede på kortet på væggen.

Herfra og langt ind i ingenting, hvor de forsøger at løse ørkenproblemet med nybygning af vandingsystemer og satellitbyer, fandt vi i støvet ørken efter møjsommeligt søgen et koptisk kloster. Fra år 300 efter Kr. har disse kristne, som dyrkede deres tre-i-éen-Gud og gik ind for voksendåb, gentaget den gamle myte om Abu Mena, martyr fordi han fik hugget hovedet af, så det ikke kunne udbringe det glade budskab. Kamelen, som fragtede det hovedløse legeme, nægtede at gå videre. Derved blev stedet helligt (læs: den har nok hørt den underjordiske flod Wadien, og er blevet skræmt).

De gode troende blev helbredt for deres skavanker gennem 1000 år og endnu valfarter pilgrimme til stedet. De bliver bespist og kan bo på hoteller og bliver velsignet af munkene, som går rundt med røgelseskar og vievand, selv klædt i fedtede sorte kapper og hue, som dengang.

Det er en forunderlig kraft, overbevisningen om en Guds eksistens giver mennesker. I denne araberverden har Islam besat millioner, så de løber rundt om en

sort kasse, Kabaen i Mekka, med dens månesten, som selv fornuftige og belæste muslimer påstår Abraham har fået af Ærkeenglen Gabriel.

Koranen er Sandhed. Herre Gud!

Til sidst: Hvad får mennesker livet til at gå med i 100 generationer fra dengang i Egyptens storhedstid for de få til nu i forfaldets tid for de mange? Svaret er: det samme, fødsel, livet selv og død, indtil ud i al evighed Guden eller solen ikke vil eller kan mere.

Kurt Bresson (S 45)

SAAB
Specialværksted

*SAAB 96, V4 og
andre biler
toprenoveres og
sælges.*

NIELS THIELE
Automobiler
Frederikssundsvej 151
3660 Stenløse
Tlf. 42 17 00 72

Henvendelse vedrørende SORANSK SAMFUND
stiles til:
Formanden, borgmester Ib Juul
Herlev Rådhus, Bygaden 90
2730 Herlev
Telefon 42 94 06 33

SORANERBLADET: Redaktion
Svend Ranvig
Kongebrovej 28
4180 Sorø
53 63 08 57 (bedst 18-19)

SORANERBLADET: Administration
Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30, 1302 Kbh. K.
Tlf. 33 13 86 66 - Fax. 33 93 86 66

Sorø Bogtrykkeri APS
Alleen 9, 4180 Sorø
Tlf. 53 63 05 75 - Fax. 53 63 51 75

Adresseændringer og re-
klamationer rettes i Skan-
dinavien til det lokale
postkontor.

H H BACHE

FARSBERGVEJ 50

2830 VIRUM

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne

4300 HOLBÆK

Hovedvej 4

53 43 41 22

4400 KALUNDBORG

Slagelsevej 162

53 51 11 66

4500 NYKØBING SJ.

Autogården

53 41 11 22

LYNGE & SØN A/S

INTERNATIONALT ANTIKVARIAT

SILKEGADE 11 - DK
1103 KØBENHAVN K.
TELEFON (01) 15 53 35

Sorø Akademi's
Skovdistrikt

Telf. 53 63 01 25

ADVOKAT
CENTRET

AHLGADE 49
4300 HOLBÆK

Steen Harrsen

Møderet for Højesteret

Michael Abel

Møderet for Landsret

Jens Klokhøj

Møderet for Landsret

Finn Jørgensen

Møderet for Landsret

Palle Andersen

Møderet for Højesteret

Telefon 53 43 44 45 · Fax 53 43 01 12 · Giro 3 03 81 81